

ECONOMIE

Tijdschrift voor Algemeen Economische
Bedrijfs-Economische en Sociale Vraagstukken

Derde Jaargang

Aflevering 7

April 1938

De economische situatie en het beleggersfront

door

Prof. H. A. KAAG

De economische situatie heeft zich gedurende de laatste maanden in de wereld aanmerkelijk verslechterd. In de Vereenigde Staten deden zich uitgesproken crisis-verschijnselen voor, terwijl de situatie in het Britsche Imperium — hoewel door groote bewapenings-uitgaven nog min of meer gecamoufleerd — verder verslechterde. De prijzen van de groote stapel-artikelen vertoonden een scherpe daling, waarvan met name die van koffie, rubber en tin in sterke mate de opbrengsten der Nederlandsch-Indische producten ongunstig beïnvloedden. Ook de vrachten vertoonden een dalende tendenz, waardoor de groote winsten van de scheepvaart-maatschappijen als tot sneeuw versmelten.

Ook de economische situatie in Nederland vertoont een steeds ongunstiger beeld en wanneer geen bijzondere maatregelen worden genomen, is het te verwachten, dat de daling van de werkloosheid, welke na de devaluatie inzette, weer in een stijging zal verkeeren. Kortweg, wij staan in Nederland voor de moeilijke situatie, dat de wereld-conjunctuur een dalende tendenz vertoont op een moment, dat het Nederlandsche bedrijfsleven pas op adem begon te komen. Die terugslag in de economische situatie moge elders al een bepaalde functie vervullen om overdrijvingen uit het hausse-tijdperk te elimineeren en veranderingen in een voorafgaande periode ten deele in het economisch apparaat in te bouwen of wel te elimineeren, in Nederland, dat geen hausse heeft gekend, is voor een

dergelijke corrigerende functie in geenen deele plaats. Integendeel, tot de primaire problemen, welke het Nederlandsche volk gedurende de volgende jaren zal moeten oplossen, behooren de volgende:

- 1e. een inschakeling van het tot over de 300.000 gestegen leger van werkloozen in het productie-proces;
- 2e. een versterking en uitbouw van ons economisch apparaat;
- 3e. een versterking van onze verdediging, tot waarborg van het handhaven van onze onafhankelijkheid.

De oplossing van die problemen schijnt onder de veranderde wereld-situatie niet gemakkelijk. Waren daartoe in de periode van opgaande wereld-conjunctuur in de eerste plaats noodig een aansluiting bij die wereld-opleving, hetgeen o.a. door een munt-correctie mogelijk was en door de devaluatie inderdaad tot stand kwam, onder de huidige omstandigheden is daarvoor in zekere mate een isoleering van de Nederlandsche conjunctuur van de wereld-conjunctuur noodzakelijk. De isoleering is op zichzelf, zooals de ervaring van de laatste jaren met een verschillend gericht conjunctuur-verloop deed zien, niet onmogelijk. De belangrijk lagere prijs van grondstoffen en machinerieën, die wij tot uitbouw van ons economisch apparaat vanuit het buitenland zullen moeten betrekken, moet de uitvoering van een dergelijk program technisch zelfs gemakkelijker maken dan in een vorige periode het geval was. Daarvoor is echter noodig, dat de beschikbare economische krachten van het land, met name kapitaal en arbeid, worden ge-coördineerd en tot een zoo hoog mogelijk resultaat wordt aanzet. Aan die medewerking van het kapitaal schijnt onder de huidige omstandigheden echter veel te ontbreken.

MISDAAD?

In de economische litteratuur bestaat gedurende de laatste jaren een strijd over de vraag of besparingen al dan niet automatisch leiden tot investeringen en of dus de door besparing minder aangewende koopkracht voor consumptieve doeleinden automatisch voor den aankoop van

productie-middelen wordt aangewend. De beantwoording van die vraag is daarom zoo belangrijk, omdat alleen dan, wanneer zij bevestigend zou kunnen worden beantwoord, die besparingen niet zouden beteekenen een totaal verminderde werkgelegenheid, doch slechts een verplaatsing van de werkgelegenheid, n.l. van consumptie-middelenindustrie naar productie-middelenindustrie. Hoewel wij vroeger in die strijdvraag wel eens partij hebben gekozen en daarbij met name die automatiek hebben bestreden, willen wij op deze vraag thans niet nader ingaan, aangezien een belangrijke groep, die de spaargelden van het Nederlandsche volk beheert, gedurende de laatste weken heeft besloten een belangrijk percentage (20 %) van die gelden onbelegd en daardoor ongeïnvesteerd te laten. Bewust wordt er dus naar gestreefd, om de aan consumptie-doel-einden onttrokken koopkracht niet in een andere richting te besteden, met als consequentie dat waar als gevolg van de besparingen, werkgelegenheid in een bepaalde richting werd onthouden, in een andere richting geen nieuwe werkgelegenheid zal worden verschaft. Waarschijnlijk hebben de propagandisten van het niet-investeringsplan de consequenties van hun voornemens zich onvoldoende gerealiseerd. Hadden zij zich dat wel en waren zij bovendien aanhangers van de klassieke theorie, dat bij een vrij verloop van krachten, besparingen automatisch tot investering zouden leiden, dan zou ik niet aarzelen deze personen als nationale misdadigers te bestempelen. Thans past echter waarschijnlijk een milder oordeel.

Dit neemt niet weg, dat door de actie van het zgn. beleggersfront, met meer zekerheid dan ooit mag worden geconcludeerd, dat de besparingen van het Nederlandsche volk, indien geen bijzondere maatregelen worden genomen, niet automatisch tot investering en de daaraan gepaarde werkgelegenheid zullen leiden. Geconcludeerd mag verder worden, dat het doel van het beleggersfront volkomen wordt bereikt, indien de door hen bewust braakgelegde fondsen door de Overheid zouden worden gebruikt voor de financiering van doeleinden, welke anders niet zouden worden geëntameerd. Indien inderdaad vast staat, dat door de actie van de Overheid een surplus aan investering zou geschieden, dan zou het beleggersfront de

braakliggende gelden aan die Overheid renteloos kunnen afstaan en dan toch haar doel bereiken.

Dit verschafft de Overheid een exceptioneele gelegenheid om het economisch leven te activeeren met de uitvoering van groote werken, welke anders achterwege zouden blijven, gefinancierd met de bewust braakgelegde middelen. Deze situatie schept inderdaad een grond voor de uitvoering van deze werken, gefinancierd met een eventueel gedwongen rentelooze leening of leening met laag rentetype. Ook de financiering van een extra versterking van de nationale verdediging kan op deze wijze worden bepleit .

Tenslotte geeft de huidige situatie alle aanleiding om het vraagstuk van de fondsvorming van de sociale verzekering en door andere rijksfondsen opnieuw onder de oogen te zien. Men realiseere zich toch, dat door die fondsvorming aan het bedrijfsleven gelden worden onttrokken, die dan in de huidige omstandigheden bewust tot niets doen gedoemd zouden worden.

In het bovenstaande wezen wij slechts op een enkel, zij het ook naar onze meening belangrijk punt, waarmede de economische politiek van de Nederlandsche Regeering in de komende jaren rekening zal moeten houden. Op andere aspecten hopen wij bij een volgende gelegenheid nog terug te komen en daarbij nader de stelling te verdedigen, dat de hierboven gestelde doeleinden inderdaad verwerkelijkbaar zijn, mits men deze inderdaad als primaire doeleinden stelt en bereid is verschillende andere desiderata, die in 't algemeen slechts tot de categorie der middelen behooren, daaraan ondergeschikt te maken.